

**DARBO SANTYKIŲ KOMISIJOS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TRIŠALĖS TARYBOS**

POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2024-04-29 Nr. K2-7

Vilnius

Posėdis įvyko 2024-04-29.

Posėdžio pirmininkas Tautvydas Zesas.

Posėdžio sekretorė Valda Pranckuvienė.

Dalyvavo:

Vyriausybės atstovai: Rūta Juršaitė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės vyresnioji patarėja, Tautvydas Zesas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės patarėjas, Šarūnas Orlovicius – Valstybinės darbo inspekcijos kancleris, Jolita Čičiurkienė – Žemės ūkio ministerijos Finansų ir biudžeto departamento Finansų ir apskaitos politikos įgyvendinimo skyriaus vedėja.

Profesinių sąjungų atstovai: Artūras Černiauskas – Lietuvos geležinkelininkų profesinių sąjungų susivienijimo pirmininkas, Evelina Šilinytė – Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos teisininkė, Lukas Čapas – Lietuvos profesinės sąjungos „Solidarumas“ teisininkas, Dalia Jakutavičė – Lietuvos pramonės profesinių sąjungų pirmininkė, Arvydas Dambrauskas – Respublikinės jungtinės profesinės sąjungos pirmininkas.

Darbdavių organizacijų atstovai: Aurelija Gabrielė Maldutytė – Lietuvos darbdavių konfederacijos viceprezidentė, Daiva Macijauskė – Lietuvos pramonininkų konfederacijos Verslo aplinkos ir ekonomikos departamento direktoriaus pavaduotoja, Rūta Skyrienė – asociacijos „Investors‘ Forum“ vykdomoji direktorė, Ineta Rizgelė – Lietuvos verslo konfederacijos generalinė direktorė, Agnė Ribašauskienė – Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmų Kooperacijos ir teisės skyriaus teisininkė, Eglė Makselytė – VšĮ „Personalo praktikų paslaugos“ vadovė.

Kiti asmenys: Vytautas Šilinskas – socialinės apsaugos ir darbo viceministras, Ieva Valeškaitė – ekonomikos ir inovacijų viceministrė, Aurelijus Dabušinskas – Lietuvos banko Ekonomikos departamento direktorius, Vaiva Šečkutė – Lietuvos banko Ekonomikos departamento Makroekonomikos ir prognozavimo skyriaus vadovė, Ernestas Virbickas – Lietuvos banko Ekonomikos departamento direktoriaus patarėjas, Justina Zajankauskaitė – Lietuvos banko Ekonomikos departamento vyresnioji ekonomistė, Titas Budreika – Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Viešosios politikos sprendimų ir duomenų analizės grupės vadovas, Vita Baliukevičienė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės vadovė, Inga Ruginienė – Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos pirmininkė, Emilis Ruželė – Lietuvos verslo konfederacijos generalinio direktoriaus pavaduotojas, Vilius Kriaučiūnas – Lietuvos verslo konfederacijos politikos patarėjas, Viktorija Trachimovič - Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės patarėja, Indrė Vaicekuskaitė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės patarėja, Eglė Stonkutė – Lietuvos pramonininkų konfederacijos ekonomistė-analitikė, Rimtautas Ramanauskas – Lietuvos profesinės sąjungos „Solidarumas“ pirmininkės pavaduotojas, Agnė Nakčerienė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės vyresnioji patarėja.

Darbotvarkė:

Posėdžio darbotvarkės tvirtinimas.

1. Dėl Minimalaus darbo užmokesčio nustatymo formulių pristatymo ir jų atitikimo 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2022/2041 dėl deramo minimaliojo darbo užmokesčio Europos Sąjungoje (toliau – Direktyva 2022/2041) nuostatomis (*svarstymo tęsinys*).

2. Dėl kito Darbo santykių komisijos posėdžio.

Posėdžio darbotvarkės tvirtinimas.

Tautvydas Zesas informavo, kad posėdžio darbotvarkėje yra du klausimai. Kvietė bendru sutarimu pritari ti darbotvarkei.

Komisijos nariai neprieštaravo.

NUTARTA. Bendru sutarimu patvirtinti 2024 m. balandžio 29 d. Darbo santykių komisijos posėdžio darbotvarkę.

1. SVARSTYTA. Dėl Minimalaus darbo užmokesčio nustatymo formulių pristatymo ir jų atitikimo 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2022/2041 dėl deramo minimaliojo darbo užmokesčio Europos Sąjungoje (toliau – Direktyva 2022/2041) nuostatomis (svarstymo tęsinys).

Tautvydas Zesas informavo, kad posėdyje dalyvauja Lietuvos banko atstovai ir pakvietė juos pristatyti pranešimą.

Aurelijus Dabušinskas, Lietuvos banko Ekonomikos departamento direktorius, pristatė skaidres „Lietuvos banko skaičiavimai dėl MMA dydžio“ (*skaidrės pridedamos*). Pristatydamas darbo rinkos apžvalgą akcentavo, kad situacija darbo rinkoje tebėra gera, nes dirbančiųjų gausėja, o samdos lūkesčiai yra stabilaus lygio, nors ne visose ekonominėse veiklose ji auga. Kalbėjo apie darbo užmokesčio augimą bei ryškėjantį darbo užmokesčio augimo atotrūkį tarp ekonominių veiklų. Atkreipė dėmesį, kad dėl buvusios aukštos infliacijos sumažėjusi perkamoji galia visiškai atsistatė. Nurodė, kad, remiantis Valstybės duomenų agentūra, asmenų, uždirbančių MMA ir mažiau, dalis per metus nepakito. Taip pat buvo pristatytos naujausios Lietuvos banko pagrindinių makroekonominių rodiklių prognozės. Kalbėdamas apie MMA ir VDU santykį, pranešėjas sakė, kad, atsižvelgiant į Finansų ministerijos 2024 m. kovo mėn. VDU prognozę, MMA ir VDU santykis Lietuvoje 2024 m. turėtų siekti 45,4 proc. Pateikė Lietuvos banko skaičiavimus dėl MMA dydžio taikant dabartinę sutartą formulę – 2025 m. MMA turėtų siekti 1069,62 Eur. Paaikšino, kad pagal formulę apskaičiuotą MMA padidinimą daugiausia lemtų nukrypimo nuo formulės korekcija. Nurodė, kad vienas iš MMA didinimo tikslų – darbo pajamų nelygybės sumažinimas. Pabrėžė, kad naujo tyrimo rezultatai rodo, jog MMA taikymo praktika Lietuvoje reikšmingai prisidėjo prie darbo pajamų nelygybės mažėjimo, MMA didėjimas turėjo svarbų vaidmenį mažinant darbo pajamų nelygybę 2010–2019 m., MMA politika prisidėjo prie vidutinio darbo užmokesčio dinamikos, padidindama mažiausiai uždirbančių darbuotojų atlyginimus. Atkreipė dėmesį, kad darbuotojams tenkanti pridėtinės vertės dalis Euro zonoje ir Baltijos šalyse didėja. Buvo aptarta darbo užmokesčio ir darbo našumo raida, akcentuojant, kad Lietuvos bankas nemato konkurencingumo praradimo požymių. Toliau buvo pateiktas Ekonomikos ir inovacijų ministerijos bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos naujai pasiūlytų MMA nustatymo formulių įvertinimas. Apibendrindamas pranešėjas nurodė, kad ir toliau siūloma remtis Lietuvos banko pasiūlyta ir Trišalėje taryboje sutarta formule, pabrėždamas, kad nėra svarių priežasčių, kodėl reiktų nuo jos reikšmingai nukrypti. Kalbėjo, kad esamoje formulėje atsižvelgiama į Direktyvoje nurodytus kriterijus, 45–50 proc. MMA/VDU santykis yra geras pasirinkimas, o MMA padidinimas daugiausia didina mažiausiai uždirbančiųjų darbo užmokestį.

Vytautas Šilinskas pasitikslino, kokios priežastys lėmė, kad neauga Lietuvos BVP.

Aurelijus Dabušinskas atsakė, kad būtų dvi pagrindinės priežastys, kurios prislopino BVP augimą – vartotojų elgsena dėl ekonomikos neapibrėžtumo ir geopolitinės situacijos bei reikšmingai kritęs eksportas. Tačiau pažymėjo, kad ateityje jau yra matomi pozityvūs ženklai.

Inga Ruginienė pasitikslino, ar šių metų realus ES šalių vidurkis yra 50,5 proc.

Aurelijus Dabušinskas atsakė teigiamai.

Vilius Kriaučiūnas išsakė Lietuvos verslo konfederacijos pritarimą pozicijai, kad MMA skaičiavimo formulėje turėtų būti naudojamas vidutinis darbo užmokestis (toliau - VDU) be priedų. Taip pat pritariama, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pasiūlytoje formulėje max sąlygos nėra tinkamos. Ypač prieštaraujama infliacijos sąlygai. Klausė Lietuvos banko atstovų nuomonės, ar

iš dviejų naujai pasiūlytų formulių būtų tikslinga kokį nors elementą įtraukti į formulę ateityje ar siūloma laikytis esamos formulės.

Aurelijus Dabušinskas atsakė, kad galbūt būtų galima apsvarstyti siūlymą fiksuoti 50 proc. MMA/VDU santykį. Toks techninis supaprastinimas galbūt padėtų sutarti dėl MMA dydžio. Kalbėjo, kad didesnio dydžio santykio Lietuvos bankas nesiūlytų, nes būtų rizika pakenkti užimtumui. Tą rodo ir moksliniai tyrimai kitose šalyse. Akcentavo, kad siūlytų taikyti dabartinę formulę, nebent atlikti kosmetinius jos pakeitimus, bet nesiūlytų jos keisti iš esmės. Kalbėdamas apie SADM formulę sakė, kad žiūrėjimas į praeitį, į antrą ketvirtį, nebūtų pagerinimas, reikėtų žiūrėti bendriau. Atkreipė dėmesį, kad EIMN siūlomos esamos formulės korekcijos taip pat kelia abejonų, - MMA netaikomas kaip makroekonomikos instrumentas, skirtas suvaldyti verslo ciklą Lietuvoje.

Titas Budreika pakomentavo, kad Lietuvos eksportas istoriškai krito ir dar kurį laiką neatsigaus. Klausė Lietuvos banko atstovų nuomonės apie žirklių tendencijas ateityje, ar jos didės ir taps problema Lietuvos ekonomikai.

Aurelijus Dabušinskas atkreipė dėmesį, kad pramonės ir eksporto problemos nebuvo nulemtos pernelyg padidinto MMA, nes pramonės sektoriuje uždirbantys MMA sudaro labai mažą dalį. Buvo kritusi prekių paklausa pasauliniu mastu. Atsakydamas dėl žirklių sakė, kad atotrūkis sumažėja, bet pilnai neužsidaro. Šiuo metu darbo jėgos trūkumas nėra labai aštri problema. LB nuomone, darbo užmokestis neturėtų augti taip sparčiai, kaip praeityje.

Ričardas Garuolis atkreipė dėmesį, kad realiai Lietuvos BVP augo. Kalbėjo apie našumo rodiklius Europos šalyse, akcentuodamas, kad šalyse taikomi skirtingi būdai. Pvz., Lenkijoje našumas mažesnis, bet MMA didesnis. Klausė dėl 50 proc. MMA/VDU santykio skaičiavimo Vokietijoje – skaičiuojama su priedais ar be priedų.

Aurelijus Dabušinskas atsakė, kad sudėtinga komentuoti skaičius, nes įvairiose Europos šalyse yra skirtingos ekonomikos struktūros, skirtingos darbo rinkos. Akcentavo, kad skaičiavimai yra abstraktesni. Nėra atsižvelgiama į priedus, t. y. jie nėra esminis dalykas. Taip pat kalbėjo apie Lietuvos darbuotojų atlygio ir našumo atotrūkį, kuris šiuo metu nors ir yra, bet yra gerokai sumažėjęs. Kad būtų prasminga lyginti su kitomis šalimis, reikia labai gilintis į skirtumus ir įvairius veiksnius.

Ričardas Garuolis paprašė pagal galimybes daugiau šį tyrimą pakomentuoti Trišalės tarybos posėdžio metu.

Aurelija Maldutyė prašė papildomos informacijos lyginant duomenis ir rodiklius įtraukti ir Lenkiją, kuri labai įtakoja Lietuvos situaciją. Klausė, koks yra visų ES šalių santykis. Taip pat – ar nėra prasminga patikslinti esamą formulę vietoj ES Top 5 šalių imant visas ES šalis. Pabrėžė, kad priedai turi likti papildoma motyvacinė priemonė, o ne atlyginimų dalimi. Jie neturėtų būti įtraukiami į VDU. Išsakė abejonę, kai skaičiuojant MMA nuo 2025 m. sausio 1 d. jau skaičiuojamas DU padidėjimas už visus 2025 metus. Prašė pasidalinti įžvalgomis, kokia imigrantų įtaka esančioms laisvoms darbo vietoms Lietuvoje.

Aurelijus Dabušinskas pažadėjo, kur įmanoma, Lenkijos duomenis įtraukti. ES šalių MMA ir VDU santykis – 44,9 proc., - iki šiol šis santykis buvo mažesnis. Atkreipė dėmesį, kad, jei esamoje formulėje būtų remtasi šiuo rodikliu, MMA Lietuvoje būtų buvęs ženkliai mažesnis. Paaškino, kodėl yra pasirenkamas DU augimas 2025 metais. Yra pasirinkimas, kai kalbama apie labiausiai pažeidžiamus asmenis darbo rinkoje. Pasisakė apie migracijos balansą. Atkreipė dėmesį, kad ateityje greičiausiai nebus tokio masto imigracijos. Darbingo amžiaus žmonių didėjimo tokio, koks buvo 2022 – 2023 metais greičiausiai nebus. Pabrėžė, kad darbo jėga padidėjo ir tapo užimtaisiais, o ne bedarbiais. Ateityje darbo rinkoje šiuo požiūriu situacija bus kitokia.

Vaiva Šečkutė papildė sakydama, kad mažėjantis užimtumas buvo visada prognozuojamas dėl Lietuvos demografijos situacijos. Paskutiniai metai Lietuvos darbo rinkoje buvo neįprasti. Labai sunku prognozuoti tolimesnę situaciją dėl įvairių neapibrėžtumų, tikėtina, kad užimtumas bus stabilus arba šiek tiek besitraukiantis.

Eglė Stonkutė, Lietuvos pramonininkų konfederacijos ekonomistė-analitikė, dėkodama Lietuvos banko atstovams už pateiktas įžvalgas, informavo, kad Lietuvos pramonininkų konfederacija

kol kas neturi bendros pozicijos dėl pateiktų formulių, naujų formulių siūlymai yra svarstomi. LPK buvo pasisakiusi apie darbo našumo rodiklio įtraukimą į MMA apskaičiavimo formulę. Kalbėjo apie darbo jėgos trūkumo įtaką ir per greitai ir per daug augančius darbo kaštus įmonėms, dėl ko mažėja įmonių investicinis potencialas.

Rūta Skyrienė dėkojo už pristatymą ir Lietuvos banko kaip nepriklausomo analitiko pasirinkimą šiuo klausimu. Kalbėjo, kad MMA gal galėtų ir iš viso nebūti. Pritartų, kad formulėje atsirastų produktyvumo kriterijus. Pasisakė apie Lietuvos ir Šiaurės Europos šalių produktyvumo palyginimą. Taip pat pasisakė apie padidintos MMA mokėjimo grėsmę regionuose, t. y. regionuose labai skirtingas atlyginimų ir galimybių lygis. Nurodė, kad asociacijos „Investors‘ forum“ nariams MMA dydis nėra labai svarbus, nes atlyginimai jų įmonėse yra beveik du kartus didesni nei Lietuvos VDU, bet akcentavo, kad MMA padidinimas daro spaudimą didinti atlyginimus ir aukštesnėse pajamų grupėse.

Aurelijus Dabušinskas atkreipė dėmesį, kad Lietuvos ekonomikos konvergencijos orientyras visada buvo Europos Sąjungos šalių vidurkis, kuris yra žemesnė kartelė nei Skandinavijos šalių vidurkis. Kalbėjo, kad galima keisti orientyrą į Skandinavijos šalis, bet tai jau yra ne MMA klausimas, o tolimesnės konvergencijos klausimas. Kalbėdamas apie regioninę diferenciaciją sakė, kad Lietuvos banko pozicija – į Lietuvos darbo rinką, kuri yra nedidelė, reikėtų žiūrėti kaip į vieną visumą. Pabrėžė, kad norint giliau nagrinėti MMA diferenciaciją, reikėtų daugiau informacijos, kaip nacionaliniu lygiu nustatomas MMA įtakoja silpniausius regionus, kokia našta jiems tenka, ar tikrai šiuose regionuose prarandamos darbo vietos. Atkreipė dėmesį, kad kol kas nėra pakankamai informacijos, gilios ir patikimos analizės teigti, kad reikėtų esamą MMA politiką keisti į regioninę MMA politiką.

Rūta Skyrienė pritarė, kad nereikėtų eiti link regioninės MMA politikos.

Aurelija Maldutytė pasisakė apie MMA įtaką mažiausiai uždirbantiems. Klausė apie MMA didinimo poveikį DU augimui.

Aurelijus Dabušinskas atsakė, kad, kalbant bendrai, MMA didinimas paveikia ne tik MMA gaunančius, bet poveikis persiduoda ir uždirbantiems iki medianos ar šiek tiek virš jos. T y. kuo didesnis darbo užmokestis, tuo mažesnis MMA poveikis.

Inga Ruginienė pasiūlė baigti klausimo svarstymą, nes neliks diskusijų Trišalėje taryboje nagrinėjant MMA didinimo klausimą.

Tautvydas Zesas apibendrino, kad išklauius Lietuvos banko atstovų pranešimą ir socialinių partnerių nuomonės, pozicijų, kurias būtų galima fiksuoti šiame posėdyje dar nėra.

NUTARTA. Išklauiytas Lietuvos banko pranešimas „Lietuvos banko skaičiavimai dėl MMA dydžio“ ir socialinių partnerių nuomonės šiuo klausimu.

2. SVARSTYTA. Dėl kito Darbo santykių komisijos posėdžio.

Tautvydas Zesas pasiūlė nefiksuoti konkrečios kito Komisijos posėdžio datos, jį rengiant pagal poreikį po gegužės 28 d. vykiančio Trišalės tarybos posėdžio.

Darbo santykių komisijos nariai bendru sutarimu pritarė pasiūlymui.

NUTARTA. Bendru sutarimu kitą Darbo santykių komisijos posėdį organizuoti esant poreikiui po 2024 m. gegužės 28 d. Lietuvos Respublikos trišalės tarybos posėdžio.

Posėdžio pirmininkas

Tautvydas Zesas

Posėdžio sekretorė

Valda Pranckuvienė